

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIEN EN VLAAMSE RAND

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Themazetting voor projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in 2022

Samenvatting

- De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan de themazetting voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in 2022.
- De Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs wordt gelast de oproep aan de instellingen hoger onderwijs bekend te maken op basis van de themazetting, de selectieprocedure toe te passen en een toewijzingsbeslissing te nemen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Om de implementatie van de beleidskeuzes met betrekking tot onderwijs in het regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs voor de periode 2019-2024 te ondersteunen met wetenschappelijke kennis en om flexibel te kunnen inspelen op acute kennisnoden, wenden we in 2022 het besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de procedure voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) aan voor het toekennen van subsidies voor de uitvoering van onderwijsonderzoek. Hiertoe keurde de Vlaamse Regering op 18 september 2020 de aanpassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 1994 voor Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Onderzoek definitief goed.

Conform artikel 4 van het aangepaste besluit beslist de Vlaamse Regering finaal over de prioritaire onderzoeksthema's voor de jaarlijkse oproep tot onderzoeksvorstellen, en de bijhorende budgettaire verdeling tussen kortlopend en langlopend onderzoek. Dit gebeurt na advies van de Vlaamse Onderwijsraad.

Dit dossier heeft betrekking op ISE 4.3 "Ondersteuning van het beleid".

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Met betrekking tot de themazetting 2022 verwijzen we naar het besluit van de Vlaamse regering tot regeling van de procedure voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (BVR van 7 september 1994, zoals gewijzigd op 18 september 2020).

Op 20 januari 2022 werd, conform het hogergenoemde besluit, advies gevraagd aan de Vlaamse Onderwijsraad. Dit advies werd verleend op 24 februari 2022.

In zijn advies formuleert de Vlor algemene opmerkingen en specifieke opmerkingen over de afzonderlijke thema's. Algemeen stelt de Vlor dat

- er teveel aandacht gaat naar onmiddellijke beleidsproblemen;
- zijn input voor de voorbereiding van de themazetting te weinig gebruikt werd;
- er nood is aan een meer open oproep zodat de rijkdom aan perspectieven op onderwijs ruimte krijgen;
- er meer ruimte moet gelaten worden voor de invulling van onderzoeken en de haalbaarheid ervan moet geëvalueerd worden;
- medewerkers van het permanent secretariaat van de Vlor opgenomen moeten worden als lid van elke stuurgroep.

Met betrekking tot de nood aan balans tussen ruim opgevatte thema's en thema's rond onmiddellijke beleidsproblemen, werd voor de themazetting 2022 uitdrukkelijk gekozen om in te zetten op onderzoekthema's met een sterke praktijkrelevantie. Contacten met de onderwijspraktijk, eerdere onderzoek en adviezen van onder meer de Vlor (Advies over de professionalisering van leraren) en de Commissie Beter Onderwijs wijzen op meerdere uitdagingen waarmee leraren dagelijks geconfronteerd worden. Met OBPWO 2022 worden onderbouwde kaders, materialen, instrumenten, ... ontwikkeld die door de onderwijsprofessionals in de eigen klas- en schoolpraktijk en afgestemd op eigen noden kunnen worden gebruikt.

De gerichte vragen in de themazetting betekenen geenszins voorafnames inzake onderzoeksperspectief of concrete methodes. Zowel het theoretisch kader als de methodologie maakt, conform het OBPWO besluit, deel uit van de beoordeling van de ingediende voorstellen. Gerichte vragen maken helder wat we van het onderzoek verwachten.

Met betrekking tot de vraag naar valorisatie van de bijdragen van de Vlor aan de voorbereiding van de themazetting, dient opgemerkt te worden dat alle ontvangen kennisvragen afgewogen werden aan de hand van diverse criteria, zoals de aantoonbare beleids- en praktijkrelevantie, het potentieel voor brede valorisatie, de timing van het onderzoek in relatie tot de beleidscontext, de verhouding tot ander lopend of op te starten onderzoek (ook onderzoek dat niet in opdracht van de overheid wordt uitgevoerd) en de mate waarin de kennisvraag het best beantwoord wordt via wetenschappelijk onderzoek en meer specifiek in het OBPWO-kader. Door de commissie Onderwijsonderzoek af te schaffen, verdween het kanaal langs waar de Vlor, de geledingen en de overheid in dialoog gingen over de themazetting voor OBPWO. Doordat de administratie niet uitgenodigd werd om toelichting te geven bij de themazetting in de Vlor, kon ook niet meer duiding gegeven worden bij de bovenvermelde criteria en de mate dat de thema's die de Vlor aanreikte daar niet in passen.

In zijn advies betreft de Vlor de afwezigheid van thema's over het volwassenenonderwijs en hoger onderwijs. Het is niet mogelijk om binnen het jaarlijkse budget telkens thema's te voorzien voor alle onderwijsniveaus. In OBPWO 2021 zat een thema rond volwassenenonderwijs, in OBPWO 2022 gaat veel aandacht naar het deeltijds kunstonderwijs. Voor het hoger onderwijs werd dit jaar geïnvesteerd in een omvangrijke OESO-review. Binnen de thema's is er naast Deeltijds Kunstonderwijs aandacht voor zowel kleuter-, lager als secundair onderwijs, als voor gewoon en buitengewoon onderwijs. Op die manier komen alle onderwijsniveaus aan bod binnen de themazetting voor OBPWO.

De samenstelling van de stuurgroep die het onderzoek opvolgt, wordt per onderzoek bekeken. Zoals in OBPWO 2021 het geval was worden stuurgroepen samengesteld met inhoudelijke experts en actoren die onderwijsprofessionals ondersteunen. De geledingen van de Vlor krijgen bijgevolg een belangrijke rol in de stuurgroepen. Communicatie over (tussentijdse) onderzoeksresultaten zal actief gebeuren zodat alle onderwijsactoren de informatie kunnen gebruiken in hun werkzaamheden.

Het advies heeft tot aanpassingen in de formulering van de 7 thema's in de voorliggende themazetting geleid. Deze aanpassingen hebben geen impact op de verdeling van de budgetten over de thema's, noch op het globale bedrag.

De opmerkingen met betrekking tot **thema 1** "Effectieve praktijken ter preventie en aanpak van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten" leidden niet tot aanpassingen. Wel zal gevolg gegeven worden aan de suggestie om in de uitvoering afstemming met thema 7 (Handvatten om een klasklimaat te creëren dat leren ondersteunt en om de prevalentie van storend gedrag te verminderen) te voorzien, onder meer door overleg en eventueel een stuurgroep die beide onderzoeken opvolgt.

Voor **thema 2** "Samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs in functie van trajecten op maat voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften" worden kennisvragen met betrekking tot de rol van welzijnspartners en de intensiteit van samenwerking toegevoegd. In lijn met de conceptnota Leersteun behouden we de verwijzing naar 'individueel aangepaste curricula'. De andere bezorgdheden worden meegenomen in de opvolging van het project, maar nopen niet tot een aanpassing van de themazetting. Gelet op de looptijd van het onderzoek zal de focus liggen op samenwerking, eerder dan op doorverwijspraktijken, diagnostiek en beeldvorming.

Met betrekking tot **thema 3** "Onderbouwde hefboomen voor kwaliteitsvol kleuteronderwijs" werd de formulering op meerdere plaatsen aangepast om aan de bezorgdheden van de Vlor tegemoet te komen.

De Vlor stelt dat **thema 4** "Hefboomen voor de betrokkenheid van ouders bij het leren, met bijzondere aandacht voor taalverwerving Nederlands" een te enge invulling geeft aan ouderbetrokkenheid. De Vlor gelooft meer in het inzetten op educatieve partnerschappen en geeft aan dat deze thematiek geen verantwoordelijkheid van onderwijs is, maar van andere beleidsdomeinen. In de huidige vorm hoort het volgens hem niet thuis in de themazetting voor OBPWO. Deze aanbeveling wordt niet gevolgd, aangezien dit thema onderbouwde handvatten kan bieden aan scholen om de thuisbetrokkenheid, zoals gedefinieerd in de literatuur, te versterken. Dit thema steunt op gelijkaardig onderzoek in Nederland en het Verenigd Koninkrijk over thuisbetrokkenheid. Het educatief partnerschap wordt in het thema vermeld. Er werden wel enkele formuleringen aangepast om dit te verhelderen.

Thema 5 "Evaluatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs" vloeit voort uit de decretale verplichting tot een evaluatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs. Andere onderzoeken, onder meer door de Onderwijsinspectie en het Rekenhof, geven aanvullende informatie over de implementatie van het decreet. De bijkomende kennisvragen van de Vlor zijn grotendeels toegevoegd. Hoewel de suggestie om ook de focus

op de lerarenopleiding te leggen waardevol is, is dit niet haalbaar binnen het voorziene tijdsbestek voor dit onderzoek.

De gesuggereerde vragen over de zij-instroom enerzijds en een verheldering van de doelgroep anderzijds, worden opgenomen in het **thema 6** “Bouwstenen voor opleiding en professionalisering van (duale) leraren technische en praktijkvakken in arbeidsmarktgerichte opleidingen”. Ook worden leraren voor onderwijsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs expliciet vermeld. De vraag naar ‘duaal lesgeven’ blijft behouden, maar wordt duidelijker gesitueerd als een vorm om expertise in scholen binnen te brengen. De vraag naar een volledige heroriëntering van het onderzoek naar de impact van de hervorming van de lerarenopleiding, en met name voor zij-instromers, wordt niet gevolgd, gelet op de nood aan het versterken van de opleiding en professionalisering voor de specifieke doelgroep van thema 6.

De Vlor stelt het belang van het **thema 7** “Handvatten om een klasklimaat te creëren dat leren ondersteunt en om de prevalentie van storend gedrag te verminderen” in vraag. Onder meer de Talis-resultaten en de adviezen van de Commissie Beter Onderwijs wijzen op de nood aan dergelijk onderzoek. De ontwikkeling van onderbouwde instrumenten is dan ook essentieel opdat leraren(teams) ondersteund kunnen worden in hun dagelijkse praktijk. De vragen met betrekking tot de invloed van de maatschappelijke context en kenmerken van leerlingen zaten al vervat in de oproep. Met betrekking tot de scope van het onderzoek is het niet de bedoeling dat er enkel gefocust wordt op specifieke interventies voor bepaalde doelgroepen. De formulering werd hiertoe aangepast.

2. INHOUD

Op 18 september 2020 keurde de Vlaamse Regering de actualisatie van het besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de procedure voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van 7 september 1994 definitief goed. Met artikels 220 tot en met 223 uit het Onderwijsdecreet XXXI werd voorzien in een decretale rechtsgrond voor het OBPWO besluit, met name door aan deel 3, titel 2, van de codex Hoger Onderwijs “Hoofdstuk 10. Onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek” toe te voegen. Dit is op 1 september 2021 in werking getreden.

Conform het aangepaste besluit worden minstens één keer per jaar een aantal onderzoeksthema’s vastgelegd in een themazetting (artikel 3). De themazetting voor projecten in 2022 werd voorbereid door een ad hoc beleidscommissie, bestaande uit ambtenaren van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en leden van de onderwijsinspectie. Ook werd advies aan de Vlaamse Onderwijsraad gevraagd over deze themazetting (artikel 4).

Voorliggende themazetting (zie bijlage 1) bevat kennisvragen voortkomend uit de prioriteiten uit de beleidsnota Onderwijs voor 2019-2024 die wetenschappelijk onderzoek of de vertaling ervan naar de onderwijspraktijk vragen.

Deze themazetting bevat vragen ter ondersteuning van de beleidsontwikkeling, van de implementatie van beleidsmaatregelen door het onderwijsveld en ter versterking van de handelingsbekwaamheid van leraren(teams).

In de themazetting worden per thema de kennisvragen, verwachte resultaten en mogelijke gebruikers van de onderzoeksresultaten weergegeven. Hoewel de aanleiding voor een thema praktijk- en/of beleidsgericht kan zijn, verwachten we bij alle thema’s aanbevelingen voor praktijk én beleid op basis van de resultaten.

De themazetting bepaalt ook de looptijd (kort of lang) van een onderzoek en de raming van het benodigde budget.

In onderstaande tabel wordt per thema de essentiële informatie gegeven: aard van de aanleiding (praktijk- of beleidsgericht), de verwijzing naar de beleids- en begrotingstoelichting, de verwachte outputs, de looptijd van het onderzoek en het maximale budget. In de themazetting in bijlage wordt elk thema uitgebreid toegelicht. Het totaal benodigde budget voor het uitvoeren van het geheel van deze projecten bedraagt 1.5 miljoen euro.

	Onderwerp	Aanleiding	Relevantie (BBT)	Verwachte outputs	Looptijd in maanden	Budget (*1000€)
1	Effectieve praktijken ter preventie en aanpak van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten	Praktijk	OD3.2: Effectieve en efficiënte leerlingenbegeleiding realiseren	Wetenschappelijke analyse van effectieve praktijken Onderbouwde adviezen voor leraren(teams) Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	18	190
2	Samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs in functie van trajecten op maat voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	Beleid	OD3.1: Een pragmatisch en realistisch begeleidingsdecreet invoeren	Wetenschappelijke inzichten in kwaliteitsvolle samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs Praktijkgerichte leidraad Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	18	190
3	Onderbouwde hefboomen voor kwaliteitsvol kleuteronderwijs	Praktijk	OD 1.7 De kwaliteit van het basisonderwijs versterken	Wetenschappelijke analyse van kenmerken van effectieve praktijken en hefboomen voor kwaliteitsvol kleuteronderwijs. Didactische wenken voor leraren(teams). Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	24	285
4	Hefboomen voor de betrokkenheid van ouders bij het leren, met bijzondere aandacht voor taalverwerving Nederlands	Praktijk	OD 1.1 De taalkennis en taalvaardigheid Nederlands verhogen	Wetenschappelijke analyse van kenmerken van effectieve praktijken en relevante condities Praktijkgerichte leidraad Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	24	215

5	Evaluatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs	Beleid	OD 1.9 Het levenslang en levensbreed leren versterken	Wetenschappelijke analyse van het aanbod van de dko-academies Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	18	190
6	Bouwstenen voor opleiding en professionalisering van (duale) leraren technische en praktijkvakken in arbeidsmarktgerichte opleidingen	Praktijk	OD 2.1 Het lerarentekort aanpakken door de aantrekkelijkheid en status van het lerarenberoep te verhogen BBT- OD 2.2 Nascholing en professionalisering van leraren en directies dichterbij de onderwijspraktijk brengen	Wetenschappelijke analyse Praktijkgerichte valorisatiematerialen Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	24	215
7	Handvatten om een klasklimaat te creëren dat leren ondersteunt en om de prevalentie van storend gedrag te verminderen	Praktijk	OD 2.2 Nascholing en professionalisering van leraren en directies dichterbij de onderwijspraktijk brengen	Wetenschappelijke analyse van kenmerken van effectieve praktijken en relevante condities Praktijkgerichte valorisatiematerialen. Aanbevelingen voor alle stakeholders, inclusief beleidsmakers	24	215

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- haar goedkeuring te hechten aan de themazetting voor het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek voor 2022;
- de Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs te gelasten de oproep aan de instellingen hoger onderwijs bekend te maken op basis van de themazetting, de selectieprocedure toe te passen en een toewijzingsbeslissing te nemen.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Ben WEYTS

Bijlagen

- Bijlage 1: Themazetting OBPWO 2022
- Bijlage 2: Advies van de Inspectie van Financiën dd 26 januari 2022
- Bijlage 3: Begrotingsakkoord dd 14 februari 2022
- Bijlage 4: Advies Vlaamse Onderwijsraad dd 24 februari 2022

////////////////////////////////////